

IVO TROŠT:

Ratko Lipovec.

Pripovedka izpod Krima.

(Dalje.)

Edaj zatuli Ratko od jeze, bolečine, truda in žalosti, da je votlo donelo po temnem gozdu in zamolklo odmevalo iz gozda: »Bu-u-uh! Da te nisem slušal, o divji mož!« — Sede na drva in gleda obupno predse v sneg: Sedaj sem se pa ujel. Vsa moja umetnost, moč in pogum mi ne pomagajo nič več — kot slepcu grba ali gluhonemcu harmonika. Na dnu sem, odkoder ni izhoda drugod nego skozi sramoto. O, divji mož ve veliko. Ljudi pozna in gozdne žene pozna. Mož je govoril pravo, a on oblastno, prešerno, bahato. Samega sebe je ugriznil v nos. Tukaj so skrivne moči vmes. Do njih ne more človek pritlikavec. —

Neznansko hudo mu je bilo, zakaj nikoli ni rad priznal, da je premagan. Danes pa tako zavratno, tako skrivno in kradoma. Ali nima res nič več moči?

V tem razmišljanju opazi, da se nekaj giblje pred njim v snegu. Morda je prišla podgana iskat drobtinic za večerjo. Ob tej misli se spomni Ratko, da je že črna noč, on pa ni ničesar jedel od jutra. Pomotila si se, miška! Nič malice nisem imel s seboj.

»Ratko, česa pa želiš?« zacvili tenak glasek na tleh, malo močnejši kot glas drobne miške.

»Domov bi rad, pa ne morem in ne maram.«

»Z menoj pojdi, ti pokažem!« de zopet drobni glasek, in mali možic se postavlja pred njim na kepah razbrskanega snega čvrsto in možato, kakor da je pri vojakih pravkar zaslužil prvo odliko. Toda sila ni mila. Ob drugem času bi se bil Ratko srčno smejal škratu pritlikavcu, toda danes se mora loviti za sleherno bilko, ki mu ponuja rešitev. Ali naj kolovrati kdove kod po gozdu ali naj sprejme njegovo pomoč?

»Brez bremena ne maram!« odvrne Ratko.

»Pusti drva za danes! Jutri bodo lažja!«

»Hm!« se začudi Ratko, da ve tudi take neznatni pritlikavec več kot človek — krona stvarstva in prilika — slika božja! Poleg tega je čutil, kakor da je s to opomnjo premagan vnovič. Toda škrat kobaca po snegu in se ozira po njem. »Ali še ne greš? Meni se mudi. Moral

bom še na vrh Krima pozneje. Tam imam važno opravilo: pričal bom o tebi, kako si se oni dan vračal z bogatim plenom z lova. Vile in gozdne žene te bodo sodile in obsodile. Smiliš se mi. Velika sreča tvoja je, da sem te tukaj srečal. Zadnjič si nam bil jako všeč, ko si se junaško branil oblasti belih žen. Hudo bi se ti zato godilo danes, ko bi bile doma; zbrane so pa vse na Krimu, kjer se izreče o tvojem početju in o tebi ostra sodba.«

»Hm! Že mogoče!« potrdi Ratko in stopa za škratom brez drv. Ko jo ubirata po razbrskanem snegu, se zdi Ratku, da ni še nikoli stopal po tem delu gozda. Videl sicer ni mnogo, a dovolj, da je opozoril vodnika: »Samo da kažeš prav!«

»Ne boj se! Veliko bolje poznam pota kot ti, ki si človek velik in močan!«

Zopet je čutil Ratko kakor udarec po licu ta odgovor. Zameriti se mu pa vendar ni upal.

»Radoveden sem, kako se izvrši obsodba,« opomni hudomušno.

»Tako, da boš ti, Ratko, lepo doma in ne boš hodil s petjem in žvižganjem dražiti vil v gozd. Če ne boš, se ti bo godilo še huje kot danes.«

Zopet je moral junaško požreti slino, da ni zarentačil in pohodil drobnega bahača pred seboj. Tudi ugovarjati se ni upal več, zakaj škratova pomoč mu je bila nocoj dragocenejša. Zato ga je rajši podražil, če je tudi škrat navzlic vseznosti zašel, ko je našel njega v gozdni globini.

»Kaj šel! Mi gozdna bitja nimamo človeške pozabljivosti. Povem pa le tebi, ker te imam rad, da sem bil poslan tebi na pomoč.«

»Poslan? Pa ne od jezera?« Ratko je menil vodne vile.

»Kaj šel! Gozdne bele žene so mi naročile še popoldne in brez vednosti kraljice, naj ti grem pokazat pot iz gozda.«

»Tako! Ali sem tudi njim všeč? Zakaj me potem preganjajo?«

»Ne vem!« reče zamišljeno škrat in pokaže kljuko v vratih Lipovčeve hiše na Jezeru, želi lahko noč in se vrne. Ratko je bil doma veliko prej nego je mislil. Spremljevalcu ni utegnil niti odgovoriti, še manj se zahvaliti za prijaznost. Ko se je ozrl za njim, je bil škrat že kdove kje.

Bratje so bili že povečerjali in govorili, da bo treba iskat izgubljenega junaka s prižganimi bakljami. Strahoma so pogledovali očeta, kdaj veli, naj gredo, zakaj brez povelja bi bili ostali doma in mirno pospali. Toda nocoj so vedeli, da bo treba odriniti: mati je baklje že prižgala v peči in goreče so čakale pred pečjo. Tedaj stopi v hišo

Ratko, nekoliko bled, a nič preplašen. Bratje ga nalašč vprašajo, koliko je privlekel drv in če je bila v globini mehka pot. V naglici jim hoče dopovedati, kako in kaj, pa se mu zagrohočejo bratje in oče pri peči: »Ho-ho-ho! Tak junak! Čarovnice so te nosile. Morda te je katera celo jezdila. Ha-ha! Pasje masti bi bil vzel s seboj, praprotnega semena in enoletnih leskovih mladik, pa bi našvrkal malopridnice, da bi jih dolgo več ne obšla želja kratiti drva poštenemu vaščanu. Ti si se jih pa še bal! Tak junak!«

Ratko zanika, da bi bile čarovnice, se zaveri, da se jih ne bi bal, ko bi jih prišlo tudi sto, saj je nedavno odgovoril divjemu možu, da se ne boji niti belih gozdnih žen, ki so mu prepovedale vsakršno pot v gozd. Znana mu je umetnost, kako je mogoče spoznati vsako čarovnico, odkod je in kdo je. Takega človeka se izogibljejo vse čarovnice. Toda vile, rojenice, bele žene, te so kaj drugega.

»Bahač!« so mu zabrusili vsi domači — tudi mati, ki je nesla goreče baklje v tem ugasit v sneg. »Pa bi jih bil prisilil, ker se jih ne bojiš, da bi ti pomagale privleči butaro domov!«

»Tega ne razumete!«

»Ti pa tudi ne. Zakaj si se vrnil prazen?«

»Jutri vam povem, zakaj.«

Po teh besedah je prosil mater, če je ostalo kaj večerje, bratje so mu pa zagrenili tudi ta založaj. Komaj za silo je nekaj pojedel, dasi je bil gladen kot volk. Potem se je zleknil k peči na klop in kmalu glasno zasmrčal.

»Spi, kakor bi bil kdove koliko trpel!« reko bratje.

»Morda pa je tudi,« ugovarja mati, ki se ji je vendar smilil dobri, odkritosrčni, a danes nesrečni dečko. »Ali ga je kdo videl? Ali mu je kdo pomagal?«

»Sam je trdil, da je dovolj močan,« se opravičuje za vse najstarejši brat Janko in se zasmee škodoželjno, za njim pa se zasmeejo vsi drugi. Ratko je nadaljeval smrčanje, da so vsi vedeli, kako mu de dobro, zato opomni oče: »Spi, kakor bi ga angelci zibali.«

»Gotovo sanja, da mu poje pesem uspavanko sama kraljica gozdnih vil Krimoslava,« pristavi mati in se nasmehne spečemu junaku, na tihem pa želi, da bi bila njena opomnja resnica. Vsi so vedeli, da prinaša Krimoslava ljudem samo srečo.

Z različnimi mislimi so ostavili Ratka pri peči. Nobeden ni bil zadovoljen z njegovim početjem.

Zato so se vsi nemalo začudili, ko so vstali naslednje jutro in videli Ratkovo butaro drv pred hišo na dvorišču. Bil je veliko večji kup od onega, ki so ga privlekli včeraj domov vsi drugi Lipovčevi

sinovi skupaj. Tudi Ratko se je čudil, zakaj čudnega sovraštva svojih gozdnih nasprotnic belih žen vendar ni mogel umeti. To ga je skrbelo. Zato je le redkobesedno odgovarjal domačim, ki so trdili, da se jim je sinoči nalagal prav grdo in neprijazno. Oče in mati sta bila užaljena. Bratje so se kesali, da so ga zdelovali sinoči kot strahopetca in slabiča, dočim je storil več kot vsi drugi. Tiščali so vanj, zakaj jim ne pove resnice in s kakimi skrivnimi silami je v zvezi. Ratko je odgovoril samo, da tega ne more povedati, ako bo potreba kaj poravnati, poravna že sam s komerkoli.

»O povodnih ženah sem slišal, da so časih pomagale Lipovcem,« razlaga oče.

»Niso povodne žene, oče!« ugovarja Ratko, »gozdne vile so, ki me sovražijo. Več pa vam ne povem.«

Bratje ugovarjajo: »Sovražijo, praviš? Za tako sovraštvo bi bil hvaležen vsakdo. Več so ti privlekle domov, kot bi mogel s parom volov.«

»Naj bodo torej coprnice, če vam je laže tako. Jaz ne maram pomoči od njih, ne od gozdnih žen, kakor se ne bojim ne prvih, ne drugih!«

Po teh besedah stopi Ratko na dvorišče, zadene ogromno breme na pleča in vleče — nazaj v gozd. Stopal je, kakor da nese vrečo plev.

Zopet so strmeli vsi domači; mati si je celo otirala solzne oči. Menili so vsi eno, namreč da se je junaku Ratku nekaj zmešalo v glavi. Ubogi fant! Zakaj kdo bi bil sicer tako pameten, da bi v najhujši zimi in ob splošni stiski za kurivo vlekkel tako množino drv nazaj v gozd? (Konec.)

Slovan.

*Kamor stopiš — pisan cvet,
kamor hočeš — širni svet,
smeh zveni, cvete radost,
taka naša je mladost.*

*Si li sam? — Glej, src nebroj
zvesto družji se s teboj,
pojdi mednje, velikan,
zvest med zvestimi: Slovan!*

Ivan Albreht.

